
**CYFLWYNIAD I'R YMCHWILIAD CRAFFU GORFODAETH GWASTRAFF AR DDEDDFWRIAETH
YSTAFELL DWYRYD, PENRHYNDEUDRAETH, 6 GORFFENNAF 2018**

TROSOLWG

1. Pwrpas y cyflwyniad hwn yw darparu arweiniad ymarferol i aelodau pwyllgor craffu Cyngor Gwynedd ar y ddeddfwriaeth berthnasol mewn perthynas â'u hymchwiliad i orfodaeth gwastraff.
2. Mae'r ddeddfwriaeth ar orfodaeth gwastraff wedi ei chynnwys yn Neddf Gwarchod yr Amgylchedd 1990 ("y Ddeddf"). Mae'r Ddeddf hon yn cynnwys nifer o ddarpariaethau sydd o fudd i'r Cyngor wrth daclo problemau gwastraff ar dir yn gyffredinol, gan gynnwys:
 - tipio slei bach (adran 33)
 - torri dyletswydd gofal mewn perthynas â gwastraff (adran 34)
 - cynhwysyddion gwastraff (adrannau 46, 47, 47ZA a 47ZB)
 - niwsans statudol (adrannau 79 ac 80)
3. Mae'r nodyn hwn yn canolbwyntio ar y broblem mae'r pwyllgor yn edrych arni, sef gwaredu sbwriel ar y diwrnod anghywir neu yn y ffordd anghywir. Tra bo posibilrwydd mewn egwyddor y gall digwyddiadau o'r fath arwain at gyflawni trosedd o dan adrannau 33 neu 34, neu fod yn gyfystyr â niwsans cyhoeddus o dan adrannau 79 y gellir erlyn yn ei gylch o dan adran 80, mae'r adrannau hynny yn rhai mwy cyffredinol sydd tu allan i sgôp y nodyn hwn. Yn hytrach, byddaf yn canolbwyntio ar y rhannau hynny o'r Ddeddf sydd wedi eu teilwra yn benodol i gyfarch y broblem dan ystyriaeth. Mae'r rhannau hynny yn ymdrin â "cynhwysyddion gwastraff", neu mewn iaith pob dydd, y biniau sbwriel rydych chi a fi yn gadael allan ar gyfer y dyn sbwriel unwaith yr wythnos/pythefnos/tair wythnos, yn ol yr achos.
4. Dyma'r adrannau o'r Ddeddf sy'n ymwneud yn benodol hefo cynhwysyddion gwastraff ac felly sydd fwyaf berthnasol i waredu sbwriel ar y diwrnod anghywir neu yn y ffordd anghywir:
 - Adran 46: cynhwysyddion gwastraff tŷ
 - Adran 47: cynhwysyddion gwastraff masnachol neu ddiwydiannol
 - Adran 47ZA: rhybuddion cosb penodedig
 - Adran 47ZB: swm y rhybudd cosb o dan adran 47ZA

ADRAN 46

5. Mae adran 46 yn ymdrin â chynhwysyddion gwastraff tŷ.
6. Mae isadran (1) yn dweud ble mae gan “awdurdod casglu gwastraff” (h.y. y Cyngor) ddyletswydd i gasglu gwastraff tŷ, gall roi rhybudd ffurfiol i’r preswilydd. Gall y rhybudd hwnnw ei wneud yn ofynnol i’r preswilydd roi ei wastraff allan ar gyfer casglu mewn cynhwysyddion. Gall hefyd nodi’r math a nifer o gynhwysyddion y mae gofyn eu defnyddio.
7. Mae isadran (2) yn dweud bod rhaid i’r math a nifer o gynhwysyddion sydd yn ofynnol o dan isadran (1) fod yn ddim mwy na’r hyn sy’n rhesymol. Er hynny, gall y gyfraith ei wneud yn ofynnol i’r preswilydd ddefnyddio cynhwysyddion arwahan neu cydrannau arwahan o’r un cynhwysydd ar gyfer gwastraff i’w ailgylchu a gwastraff na ailgylchir.
8. Mae isadran (3) yn dweud bod modd i’r awdurdod, pan yn gosod gofynion o dan isadran (1), benderfynu mai’r awdurdod sydd yn darparu’r cynhwysyddion (boed am ddim neu ar daliad) neu bod gofyn i’r preswilydd ddarparu’r cynhwysyddion eu hunain.
9. Mae isadran (4) yn darparu bod unrhyw rybudd o dan isadran (1) yn gallu cynnwys amodau o ran y canlynol:
 - maint, gwneuthuriad a gofynion cynnal a chadw’r cynhwysyddion;
 - lle dylid cadw’r cynhwysyddion at ddiben eu gwagio, a mynediad iddynt i’r diben hwnnw;
 - gosod cyhwysyddion at y diben hwnnw ar y briffordd;
 - y sylweddau neu eitemau y gellir ac na ellir eu rhoi mewn i gynhwysyddion neu gydrannau o gynhwysyddion, a’r rhagofalon y dylid eu cymryd ble rhoddir sylweddau neu eitemau penodol ynddynt;
 - y camau y dylai preswylwyr eu cymryd er mwyn hwyluso casglu gwastraff o’r cynhwysyddion.
10. Mae isadran (5) yn dweud na ellir gwneud gofyniad o dan isadran (1) i osod cynhwysyddion ar briffordd, oni bai bod yr “awdurdod priffyrdd” (h.y. y Cyngor eto) wedi rhoi caniatâd, a bod trefniadau yn eu lle o ran y cyfrifoldeb am unrhyw ddifrod a achosir yn sgil gosod y cynhwysyddion yno.
11. Mae isadran (6) yn ei wneud yn drosedd i berson sydd, heb esgus rhesymol, yn methu â chydymffurfio ag unrhyw un o’r gofynion a osodir gan y Cyngor o dan isadran (1), (3) neu (4). Y gosb uchafswm am y drosedd hon yw dirwy heb fod yn fwy na lefel 3 ar y raddfa safonol, h.y. £1000.

12. Mae isadran (7) yn dweud, lle mae gofyn i breswlydd ddarparu cynhwysyddion o dan isadran (1), gall y preswlydd hwnnw apelio yn erbyn y gofynion yn y Llys Ynadon ar y sail bod y gofyniad yn afresymol, neu bod y cynhwysyddion sydd ganddo yn addas.
13. Mae isadran (8) yn dweud bod angen cyflwyno apêl o fewn 21 diwrnod.
14. Mae isadran (9) yn dweud:
 - nid yw'r gofyniad sydd yn destun apêl yn weithredol tra bo'r apêl yn disgwyl penderfyniad;
 - mewn gwrandawriad apêl, gall y Llys naill ai ddiddymu'r gofyniad, neu ei wyro neu diddymu'r apêl (h.y gadael y gofyniad fel y mae);
 - nid yw afresymoldeb amod yn amddiffyniad mewn erlyniad am drosedd o dan isadran (6)
15. Mae isadran (10) yn darparu diffiniad ar gyfer rhai termau sy'n cael eu cynnwys yn adran 46.
16. Yn olaf, mae isadran (11) yn dweud bod dim gofyn i'r Cyngor gasglu gwastraff tŷ sydd yn cael ei osod ar gyfer casglu heb fod yn unol â gofynion adran 46.

ADRAN 47

17. Mae adran 47 yn ymdrin â cynhwysyddion gwastraff ar gyfer gwastraff masnachol neu ddiwydiannol.
18. Mae isadran (1) yn dweud bod modd i'r Cyngor, ar gais unrhyw berson, ddarparu'r person hwnnw hefo cynhwysyddion ar gyfer gwastraff masnachol neu ddiwydiannol y mae wedi gofyn i'r awdurdod eu casglu.
 - a. Os yw'r Cyngor yn darparu cynhwysydd o dan yr adran hon yna bydd gofyn iddo godi ffi (cyn belled ei fod yn resymol) am unrhyw gynhwysydd a ddarperir ar gyfer gwastraff diwydiannol.
 - b. Yn achos gwastraff masnachol, gall yr awdurdod godi ffi yn unol â'i ddisgresiwn.
19. Mae isadran (2) yn ymdrin â sefyllfa lle mae'n ymddangos i'r Cyngor bod gwastraff diwydiannol neu fasnachol yn cael ei gadw ar eiddo yn debygol o achosi niwsans neu beri niwed i amwynder y cylch os nad yw'n cael ei gadw mewn cynhwysydd arbennig. Yn yr amgylchiadau hynny gall y Cyngor gyflwyno rhybudd ar breswlydd yr eiddo yn gofyn iddo ddarparu cynhwysyddion ar gyfer cadw'r gwastraff.
20. Mae isadran (3) yn dweud bod rhaid i unrhyw ofyniad o dan isadran (2) o ran y math neu nifer o gynhwysyddion fod yn rhesymol.

21. Mae isadran (4) yn darparu bod unrhyw rybudd o dan isadran (2) yn gallu cynnwys amodau o ran y canlynol:
- maint, gwneuthuriad a gofynion cynnal a chadw'r cynhwysyddion;
 - lle dylid cadw'r cynhwysyddion at ddiben eu gwagio, a mynediad iddynt i'r diben hwnnw;
 - gosod cyhwysyddion at y diben hwnnw ar y briffordd;
 - y sylweddau neu eitemau y gellir ac na ellir eu rhoi mewn i gynhwysyddion neu gydrannau o gynhwysyddion, a'r rhagofalon y dylid eu cymryd ble rhoddir sylweddau neu eitemau penodol ynddynt;
 - y camau y dylai preswylwyr eu cymryd er mwyn hwyluso casglu gwastraff o'r cynhwysyddion.
22. Mae isadran (5) yn dweud na ellir gwneud gofyniad o dan isadran (2) i osod cynhwysyddion ar briffordd, oni bai bod yr awdurdod priffyrdd wedi rhoi caniatâd, a bod trefniadau yn eu lle o ran y cyfrifoldeb am unrhyw ddifrod a achosir yn sgil gosod y cynhwysyddion yno.
23. Mae isadran (6) yn ei wneud yn drosedd i berson sydd, heb esgus rhesymol, yn methu â chydymffurfio ag unrhyw un o'r gofynion a osodir gan y Cyngor o dan isadran (2) neu (4). Y gosb uchafswm am y drosedd hon yw dirwy heb fod yn fwy na lefel 3 ar y raddfa safonol, h.y. £1000.
24. Mae isadran (7) yn dweud, lle mae gofyn i breswilydd ddarparu cynhwysyddion o dan isadran (2), gall y preswilydd hwnnw apelio yn erbyn y gofynion yn y Llys Ynadon ar y sail bod y gofyniad yn afresymol, neu bod y gwastraff yn anhebygol o achosi niwsans neu bod yn niweidiol i amwynderau'r cylch.
25. Mae isadran (8) yn dweud bod angen cyflwyno apêl o fewn 21 diwrnod.
26. Mae isadran (9) yn dweud:
- nid yw'r gofyniad sydd yn destun apêl yn weithredol tra bo'r apêl yn disgwyl penderfyniad;
 - mewn gwrandawriad apêl, gall y Llys naill ai ddiddymu'r gofyniad, neu ei wyro neu diddymu'r apêl (h.y gadael y gofyniad fel y mae);
 - nid yw afresymoldeb amod yn amddiffyniad mewn erlyniad am drosedd o dan isadran (6).
27. Mae isadran (10) yn darparu diffiniad ar gyfer rhai termau sy'n cael eu cynnwys yn adran 47.

ADRAN 47ZA

28. Mae adran 47ZA yn ymdrin â rhybuddion cosb penodol ar gyfer y troseddau o dan adrannau 46 a 47.
29. Mae isadran (1) yn dweud bod adran 47ZA yn berthnasol pryd bynnag fydd gan swyddog awdurdodedig reswm i gredu bod person wedi cyflawni trosedd o dan naill ai adran 46 neu 47.
30. Mae isadran (2) yn dweud bod modd i'r swyddog awdurdodedig gynnig i'r person y mae wedi ei ddal gyfle i waredu ar unrhyw gyfrifoldeb am gollfarn drwy talu cosb benodedig i'r Cyngor.
31. Mae isadran (3) yn dweud na all y Cyngor ddwyn achos erlyn yn erbyn person sydd wedi cael cynnig cosb benodedig tan 14 diwrnod ar ol dyddiad y rhybudd, ac ni all y person hwnnw gael ei ganfod yn euog o'r drosedd os yw'n talu'r gosb benodedig o fewn y cyfnod hwnnw.
32. Mae isadran (4) yn dweud bod rhaid i gosb benodedig gynnwys gymaint o fanylion ag yn anghenrheidiol er mwyn rhoi hysbysiad rhesymol o'r drosedd.
33. Mae isadran (5) yn dweud bod rhaid i gosb benodedig nodi'r cyfnod pa na fydd achos llys yn cael ei ddwyn ynglyn a'r achos, swm y gosb, a'r person a'r cyfeiriad y dylid gyrru'r taliad iddo.
34. Mae isadrannau (6) a (7) yn galluogi person i dalu'r swm drwy yrru taliad drwy'r post.
35. Mae isadran (8) yn ymdrin a ffurf y rhybudd cosb benodedig.
36. Mae isadran (9) yn galluogi'r prif swyddog cyllid i lunio tystysgrif yn cadarnhau os yw person heb dalu rhybudd cosb benodedig erbyn dyddiad cau penodol.
37. Mae isadran (10) yn darparu diffiniad ar gyfer rhai termau sy'n cael eu cynnwys yn yr adran. Mae hyn yn cynnwys beth yw "swyddog awdurdodedig" at ddibenion cyhoeddi rhybudd cosb benodedig. Yn gryno, gall gynnwys cyflogai o'r Cyngor, neu asiant allanol, neu cyflogai i'r asiant hwnnw, cyn belled a bod gan y cyflogai/asiant ayyb awdurdod ysgrifenedig y Cyngor i ymgymryd a'r swyddogaeth o gyhoeddi rhybuddion cosb.

ADRAN 47ZB

38. Mae adran 47ZB yn ymhelaethu ar faint o swm y gellir ei godi am rybudd cosb penodedig. Dyma'r ddau ddarn pwysicaf:
 - a. Mae isadran (2) yn cadarnhau mai swm y gosb benodedig yw pa bynnag swm a bennir gan y Cyngor, neu os nad oes swm wedi ei nodi, £100.

- b. Mae isadran (3) yn caniatáu i'r Cyngor drin rhybudd cosb penodedig fel petai wedi cael ei dalu'n llawn os telir swm llai cyn diwedd cyfnod a nodir gan y Cyngor.

**GERAINT BRYTHON EDWARDS
GWASANAETHAU CYFREITHIOL
CYNGOR GWYNEDD
6 GORFFENNAF 2018**